

Tijden

Bizarre, vreemde, rare, bijzondere, kansrijke, barre, onzekere tijden. Op allerlei manieren worden de tijden van corona gekenschetst. Het begin van het einde der tijden of toch het begin van een nieuwe tijd. Leiderschap, liefde, bankieren, poetshulp, positieve gedachten, daten, communicatie, marketing, lezen, samenwerking, vissen, solliciteren, onderwijs, ondernemen, seks, creativiteit, vrijwilligerswerk, begrafenissen, gebed – dit alles en nog veel meer moet weer worden uitgevonden in tijden van corona. Anderhalve meter is het toverwoord.

Tal van ziensers staan op en verkondigen wat volgens hen zal veranderen ten gevolge van deze mondiale crisis. Corona kan de planeet redden, is een kantelpunt naar een betere wereld, doet ons nadenken over hoe we grenzeloos leven en de aarde uitputten, hoe wij in eenvoud kunnen overleven. Zelden heb ik de betrekkelijkheid van woorden en meningen zo sterk beleefd als in de afgelopen maand, sinds we in Nederland in een ‘intelligente lockdown’ leven. We schrijven 20 april – ook deze woorden zijn uitermate betrekkelijk, zo zal waarschijnlijk blijken als dit nummer over twee maanden bij u op de deurmat is gevallen.

Ondanks deze betrekkelijkheid (of misschien wel ‘helaasheid der dingen’), hebben wij ons als redactie gewaagd aan een overzicht van de eerste ervaringen met en reflecties op geestelijke verzorging in tijden van corona. Dit nummer bestaat uit twee delen. Het eerste is een dossier met acht bijdragen over wat door de coronacrisis met de geestelijke verzorging gebeurt. Uiteraard is dit een momentopname. Collega’s aan het front – merkwaardig overigens die oorlogstaal – in ziekenhuizen, in verpleeghuizen, bij afscheidsdiensten, in de beroepsvereniging – doen verslag van hun ervaringen en initiatieven. De website en de (besloten) LinkedIn-groepen van de VGVZ laten zien wat er in korte tijd en onder hoge druk is opgebouwd. In deze tijden blijkt overigens dat geestelijke verzorging de wind mee heeft; misschien wordt geestelijke verzorging wel aangemerkt als ‘vitaal beroep’. Los daarvan wordt wel duidelijk dat geestelijke verzorging onmisbaar is in de begeleiding van patiënten en zorgpersoneel, en in de begeleiding van de gevolgen op lange termijn van de huidige crisis.

Naast dit extra dossier, waar we acuut ruimte voor vrijgemaakt hebben en waarvoor al deze auteurs meteen (binnen anderhalve week) een bijdrage schreven, biedt dit nummer nog een aantal andere mooie bijdragen. *Marieke Meiring* schrijft over de organisatie en inhoud van geestelijke verzorging op Schiphol. *Anke Liefbroer* en collega’s in de PLOEG-onderzoeken signaleren in ieder geval twee vormen van geestelijke verzorging in de eerste lijn. *Marie-José van Bolhuis* beschrijft een interessante casus uit het Case Studies Project die zich in de ggz afspeelt. *Luuk den Hartog* presenteert een wel heel bijzondere beeldtentoonstelling, waarin afscheid nemen centraal staat. Een gedicht en een filmrecensie (die overigens ook raken aan de coronacrisis), een column en een boekrecensie maken dit nummer compleet.

Wisława Szymborska zegt het mooi in het slot van haar gedicht *De wonderkermis*: ‘Een extra wonder zoals alles extra is: / wat ondenkbaar is / is denkbaar’ (zie ook nummer 75 van dit tijdschrift).

Sjaak Körver, hoofdredacteur

E-mail: tgvhooftredacteur@vgvz.nl